

§ 239

Program för krisberedskap och civilt försvar 2024-2027

KSN-2023-01685

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** anta Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027 för Uppsala kommun.

Sammanfattning

I Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022 har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges Kommuner och Regioner fastslagit att kommuner ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla:

- övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden
- vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden
- kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar
- övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i förvaltningar och bolag
- kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.

Styrdokumentet för krisberedskap ska beslutas av kommunfullmäktige senast den 31 december under den nya mandatperiodens första år. Enligt kommunens styrdokumentstruktur svarar ett program bäst mot kravet.

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 13 november 2023 § 249
- Tjänsteskrivelse daterad 26 oktober 2023
- Bilaga 1, Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027

Kommunstyrelsen
ProtokollsutdragDatum:
2023-11-22**Yrkanden**

Erik Pelling (S) och Ehsan Nasari (C) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Kent Kumpula (SD) yrkar att ärendet återremitteras för att arbeta om programmet och byta ut inriktningsmålet om klimat, till ett inriktningsmål om skyddsrum. Det är viktigt att kommunen utreder och ser över tillgången till skyddsrum i befintliga bostadsområden och gemensamma större lokaler. Vid nybyggnationer och planering av större nya bostadsområden skall tillgång till skyddsrum utredas och i samverkan med MSB byggas i erforderlig utsträckning.

Beslutsgång

Ordföranden ställer Kent Kumpulas (SD) återremissyrkande mot att avgöra ärendet idag och finner att kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden finner därefter att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskottets förslag.

Reservationer

Kent Kumpula (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Särskilda yttranden

Stefan Hanna (UP) lämnar följande särskilda yttrande:

Viktigt att Uppsala kommun har en egen lokal plan för hur näringslivet snabbt ska engageras i händelse av allvarlig kris.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

§ 249

Program för krisberedskap och civilt försvar 2024-2027

KSN-2023-01685

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. **att** anta Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027 för Uppsala kommun.

Sammanfattning

I Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022 har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges Kommuner och Regioner fastslagit att kommuner ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla:

- övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden
- vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden
- kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar
- övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i förvaltningar och bolag
- kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.

Styrdokumentet för krisberedskap ska beslutas av kommunfullmäktige senast den 31 december under den nya mandatperiodens första år. Enligt kommunens styrdokumentstruktur svarar ett program bäst mot kravet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 26 oktober 2023
- Bilaga 1, Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2023-11-13

Yrkanden

Stefan Hanna (UP) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutsgång

Ordföranden finner att arbetsutskottet bifaller föreliggande förslag.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2023-10-26

Diarienummer:
KSN-2023-01685

Handläggare:
Magdalena Sjelin

Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** anta Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027 för Uppsala kommun.

Ärendet

I Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022 har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges Kommuner och Regioner fastslagit att kommuner ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla:

- övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden
- vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden
- kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar
- övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i förvaltningar och bolag
- kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.

Styrdokumentet för krisberedskap ska beslutas av kommunfullmäktige senast den 31 december under den nya mandatperiodens första år. Enligt kommunens styrdokumentstruktur svarar ett program bäst mot kravet.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret och förtroendevalda har erbjudits ett digitalt seminarium om förslaget till programmet.

Föredragning

Krisberedskap syftar både till att minska sårbarheterna i samhället och att förbereda hanteringen av de störningar som ändå inträffar. Ansvaret för dessa uppgifter delas mellan ett stort antal offentliga och privata aktörer som myndigheter, kommuner, regioner och företag. Utvecklingen av krisberedskapen regleras för kommunens vidkommande främst i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Arbetet med framtagandet av programmet har sin grund i överenskommelsen om kommuners krisberedskap 2019–2022 och kommunens risk- och sårbarhetsanalys, ett arbete där samtliga av kommunens förvaltningar och flera av bolagen har involverats i olika grad. Resultaten från risk- och sårbarhetsanalysen har analyserats av kommunledningskontoret och utifrån det har en övergripande strategisk inriktning kring krisberedskap och civilt försvar formulerats i programmet.

Den strategiska inriktningen beskriver vilka mål och inriktningsområden som kommunen ska arbeta med under tidsperioden 2024–2027. Respektive nämnd behöver utifrån sitt ordinarie uppdrag, med stöd av kommunstyrelsen, identifiera inriktningsområden som verksamheten ska prioritera under denna period. Programmet har ingen tillhörande handlingsplan utan vidare planering hanteras i ordinarie verksamhetsplaner.

Föreliggande program innehåller två huvudsakliga förändringar från föregående program. Den första är att beredskapszonerna runt de svenska kärnkraftverken uppdaterades och utökades 2022. Detta innebär att Uppsala kommun nu ligger inom det som kallas planeringszonen, vilken sträcker sig upp till 100 kilometer från Forsmark kärnkraftverk. Kommunen har i händelse av ett radioaktivt utsläpp fortfarande ett ansvar att upprätthålla samhällsviktig verksamhet, att ha en förmåga att hantera uppkomna krissituationer samt att bistå länsstyrelsen i planeringsarbetet inför detta.

Den andra förändringen handlar om att uppgifter om civilt försvar finns inkluderade i programmet. Detta med anledning av att kommunens uppdrag avseende krisberedskap och civilt försvar regleras i samma lagstiftning samt att det finns samordningsfördelar då det civila försvaret ska bygga på krisberedskapen.

Ekonomiska konsekvenser

Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022 reglerar ersättning och uppgifter för kommunernas arbete med krisberedskap. För att även fortsättningsvis säkra ersättning för arbetet behöver ett beslut fattas i kommunfullmäktige gällande detta program. Programmet svarar mot de krav som ställs i överenskommelsen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 26 oktober 2023
- Bilaga 1, Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Enhetschef krisberedskap och civilt försvar

Datum:
2023-10-02

Diarienummer:
KSN-2023-01685

Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027

Översiktsplan

Mål och budget

Program

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Handlingsplaner och övriga planer

Innehåll

Inledning	3
Syfte	4
Omfattning.....	4
Ansvar, genomförande och spridning.....	4
Definition och begrepp.....	4
Nuläge.....	5
Övergripande mål och inriktning	6
Sveriges mål för krisberedskap och civilt försvar.....	6
Uppsala kommuns mål för krisberedskap och civilt försvar	6
Mål 1. Uppsala kommun stärker sin förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid samhällsstörningar och under höjd beredskap	7
Mål 2. Uppsala kommuns nämnder och bolagsstyrelser arbetar med krisberedskap och civilt försvar utifrån en gemensam systematik och integrerade arbetsprocesser	7
Inriktningsområden	8
Uppföljning	13
Relaterade dokument.....	13
Bilaga A. Övergripande styrning av arbetet med krisberedskap	14
Bilaga B. Övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys	15

Inledning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har undertecknat en överenskommelse om kommuners krisberedskap 2019–2022 (SKL 18/03101). Denna överenskommelse reglerar inriktning, uppgifter och ersättning för kommunernas arbete med krisberedskap under samma period. Överenskommelsen utgår från lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH), förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH) samt kommunallag (2017:725). Överenskommelsen upprättades ursprungligen för perioden 2019–2022 men har förlängts och justerats för kommunernas krisberedskapsarbete under 2023. En ny överenskommelse kommer att tecknas för perioden 2024–2026, vilket kan komma att påverka de uppgifter och den ersättning som idag reglerar kommuners arbete med krisberedskap och således i förlängningen även detta program. Det pågår även en statlig utredning om vilket grundläggande beredskapsansvar kommuner och regioner bör ha inför och under fredstida kriser och höjd beredskap.¹ Utredningen ska även se över nuvarande reglering om kommuners och regioners beredskap. Utredningen ska redovisas under våren 2024 och resultatet av utredningen kan innebära att kommunens uppdrag och ansvar förtydligas eller förändras, vilket i förlängningen också kan komma att påverka innehållet i programmet.

MSB och SKR har också tecknat en överenskommelse för kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020 med revideringar till och med 2023 (SKR 2022/00754). Överenskommelsen om civilt försvar ställer inte krav på antagande av styrdokument men Uppsala kommun har valt att inkludera uppgifter enligt överenskommelsen om civilt försvar i programmet. Detta med anledning av att kommunens uppdrag avseende krisberedskap och civilt försvar regleras i samma lagstiftning samt att det finns samordningsfördelar då det civila försvaret ska bygga på krisberedskapen.

I enlighet med överenskommelsen om kommuners krisberedskap har kommunen upprättat *Program för krisberedskap och civilt försvar 2024–2027*. Programmet anger kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap och civilt försvar under mandatperioden.

Programmet innehåller följande delar:

- övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap och civilt försvar under mandatperioden
- vilken planering avseende krisberedskap och civilt försvar inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden
- kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar
- övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunens förvaltningar och bolag
- kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.

Programmet ska beslutas av kommunfullmäktige senast den 31 december under den nya mandatperiodens första år.

¹ Dir. 2023:51. *Kommuners och regioners grundläggande ansvar inför och under fredstida kriser och höjd beredskap.*

<https://www.regeringen.se/contentassets/31170cf0956e4910a4abc6558faac33/kommuners-och-regioners-grundlaggande-ansvar-infor-och-under-fredstida-kriser-och-hojd-beredskap-dir.-202351.pdf>

Syfte

Programmet syftar till att skapa en övergripande strategisk inriktning för kommunens arbete med krisberedskap och civilt försvar under perioden 2024–2027. Programmet syftar också till att främja ett systematiskt och långsiktigt beredskapsarbete i Uppsala kommuns nämnder och bolagsstyrelser.

Omfattning

Programmet gäller alla nämnder och bolagsstyrelser och är ett övergripande styrdokument för kommunens utveckling inom områdena krisberedskap och civilt försvar. Programmet har två mål och nio inriktningsområden. Dessa ska ses som inriktning och stöd för mer detaljerad och verksamhetsspecifik planering under perioden.

Programmets giltighet sträcker sig under perioden 2024–2027.

Ansvar, genomförande och spridning

Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för att utforma aktiviteter som är relevanta utifrån deras uppdrag. Planeringen av dessa aktiviteter ska utgå ifrån programmets uttalade mål och inriktningsområden och införlivas i ordinarie verksamhetsplanering. Kommunstyrelsen ansvarar för den interna samordningen i kommunen och stöttar nämnder och bolagsstyrelser i framtagandet av dessa aktiviteter.

Definition och begrepp

Extraordinär händelse

En sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller en region.

Samhällsstörning

Innebär företeelser och händelser som hotar eller ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället, exempelvis människors liv och hälsa.

Kris

En kris är en oväntad händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och som hotar grundläggande värden och funktioner. Krisen kan inte hanteras med normala resurser och den vanliga organisationen, utan den kräver samordnade åtgärder från flera aktörer.

Krisberedskap

Förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera samhällsstörningar.

Ansvarsprincipen

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en viss verksamhet under normala förhållanden också har ansvar för att verksamheten fungerar under en samhällsstörning.

Närhetsprincipen

Närhetsprincipen innebär att en samhällsstörning ska hanteras där den inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen

Likhetsprincipen innebär att verksamheten, så långt det är möjligt, ska fungera på liknande sätt under en samhällsstörning som under normala förhållanden.

Samhällsviktig verksamhet

Vårt samhälle måste fungera även vid samhällsstörningar. För att kunna upprätthålla samhällets funktionalitet oavsett störning är vissa verksamheter viktigare än andra – de är samhällsviktiga.

Samhällsviktig verksamhet definieras som verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Geografiskt områdesansvar

Kommuner ska inom det geografiska områdesansvaret i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att:

- olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet
- de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas
- informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Civilt försvar

Civilt försvar handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig. Civilt försvar är det arbete som görs av statliga myndigheter, kommuner, regioner, privata företag och frivilligorganisationer. Arbetet syftar till att skydda civilbefolkningen och att samhällsviktiga funktioner som sjukvård och transporter fungerar vid krigsfara och krig.

Totalförsvar

Sveriges totalförsvar är all verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för höjd beredskap och krig. Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar.

Höjd beredskap

För att stärka Sveriges möjligheter att möta en angripare och för att se till så att det viktigaste i samhället fungerar kan regeringen besluta om höjd beredskap. Beslut om höjd beredskap kan fattas om det exempelvis utbryter krig och konflikter i vårt närområde eller om läget i övrigt i omvärlden allvarligt påverkar vårt land eller hotar vår säkerhet och självständighet. Höjd beredskap ger regeringen större handlingsfrihet att agera och fatta olika beslut.

Nuläge

Världen är idag mer uppkopplad och sammankopplad än någonsin tidigare. Digitalisering och teknikberoende skapar många fördelar men innebär också en ökad sårbarhet. Pandemier, terrorattentat och extremväder så som värmeböljor,

översvämningar och stormar är andra skeenden som inträffat och visat på samhällets sårbarhet. Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge, med krig i vårt närområde, medför att hotet från främmande makt har ökat och säkerhetshotande verksamhet i form av underrättelseverksamhet, påverkansoperationer och cyberangrepp sker dagligen mot Sverige.

Beredskap för att förebygga och hantera samhällsstörningar i samhället ger en grundläggande uthållighet och förmåga att hantera en krigssituation. Uppsala kommun behöver därför arbeta aktivt med att utveckla och stärka sin förmåga inom både krisberedskap och civilt försvar. Kommunens arbete bidrar till att skapa ett mer motståndskraftigt samhälle och ett starkare totalförsvar.

Övergripande mål och inriktning

Uppsala kommuns arbete utgår från Sveriges mål för krisberedskap och civilt försvar. Detta avsnitt redovisar övergripande syfte, mål och inriktning för arbetet med krisberedskap och civilt försvar i Uppsala kommun under perioden 2024–2027.

Sveriges mål för krisberedskap och civilt försvar

Krisberedskap syftar till att samhället ska fortsätta att fungera även vid samhällsstörningar och extraordinära händelser. Krisberedskap handlar både om att minska sårbarheter i samhället och att förbereda sig för det som ändå kan inträffa genom att stärka de förmågor som krävs för att hantera samhällsstörningar. Målen för den svenska krisberedskapen är att:

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet,
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar.²

Civilt försvar tar sin utgångspunkt i samhällets krisberedskap och syftar till att inför och under höjd beredskap samt under krig:

- värna befolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och
- bidra till Försvarmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp.³

Uppsala kommuns mål för krisberedskap och civilt försvar

Detta avsnitt redovisar de mål som Uppsala kommun har för arbetet med krisberedskap och civilt försvar under perioden 2024–2027.

² Regeringen (u.å)

³ Regeringen (u.å)

Mål 1. Uppsala kommun stärker sin förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid samhällsstörningar och under höjd beredskap

Kommunens förmåga att förutse, förebygga och hantera samhällsstörningar ska vara stark. När en oönskad händelse ändå inträffar ska kommunen vidta rätt åtgärder i tillräcklig utsträckning för att minimera händelsens konsekvenser, upprätthålla samhällsviktig verksamhet och säkerställa en snar återgång till normalläge.

Kommunens planering för stärkt förmåga till civilt försvar ska hålla hög takt och bidra till en ökad robusthet i kommunens samhällsviktiga verksamheter. Krisberedskapen och det civila försvaret ska vara ömsesidigt förstärkande. Detta uppnås genom gemensamma och integrerade processer för förberedelser, planering och samordning.

Inom Uppsala kommun innebär detta att nämnder och bolagsstyrelser kontinuerligt arbetar med:

- Risk- och sårbarhetsanalys
- Kontinuitetshantering
- Civilt försvar
- Utbildning och övning

Genom dessa processer kan kommunen öka sin förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid samhällsstörningar och under höjd beredskap.

Flertalet av Uppsala kommuns nämnder och bolagsstyrelser arbetar redan idag med ovan nämnda processer. Målsättningen är att dessa processer ska fortsätta att bedrivas inom nämnder och bolagsstyrelser.

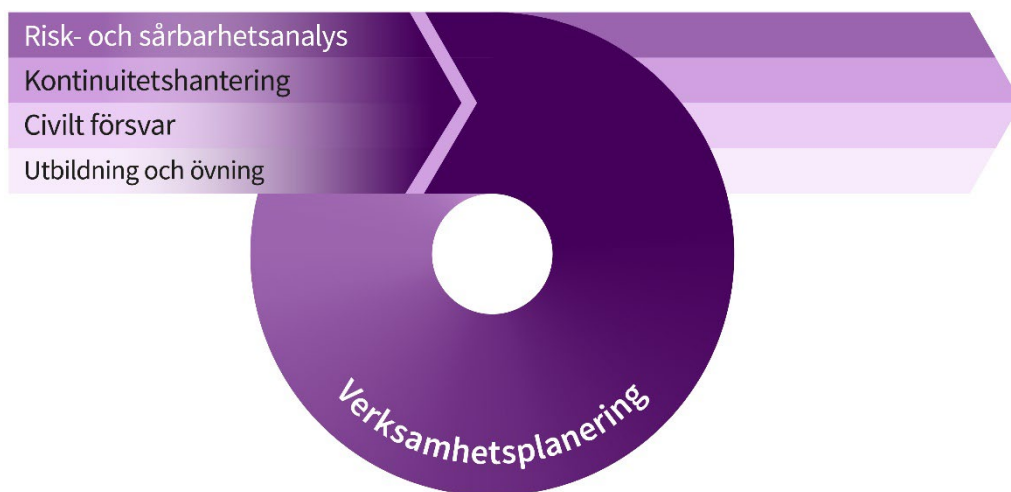
Mål 2. Uppsala kommuns nämnder och bolagsstyrelser arbetar med krisberedskap och civilt försvar utifrån en gemensam systematik och integrerade arbetsprocesser

Kommunen ska bibehålla och utveckla sin förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet. Detta görs genom ett gemensamt systematiskt beredskapsarbete där nämnder och bolagsstyrelser regelbundet planerar och följer upp sitt eget arbete med krisberedskap och civilt försvar. Genom att arbeta systematiskt med riskhantering, kontinuitetshantering och hantering av händelser skapas förutsättningar för att kunna förebygga, förbereda, motstå och hantera händelser, från mindre händelser till samhällsstörningar och extraordinära händelser.

Beredskapsarbetet bidrar även till och drar nytta av annan kvalitetsutveckling i berörda verksamheter. Kommunens nämnder och bolagsstyrelser ska därför så långt det är möjligt samordna sitt arbete med krisberedskap och civilt försvar med andra berörda nämnder och bolagsstyrelser inom kommunen.

Inom Uppsala kommun innebär detta att nämnder och bolagsstyrelser arbetar med systematisk planering och uppföljning av:

- Risk- och sårbarhetsanalys
- Kontinuitetshantering
- Civilt försvar
- Utbildning och övning.

Bilden visar kommunens systematiska och integrerade arbetsprocess för arbetet med krisberedskap och civilt försvar i verksamhetsplanering.

Arbetet ska vara en naturlig del av nämnder och bolagsstyrelsers ordinarie verksamhetsplanering. Syftet är att säkerställa att kommunen lever upp till lagkrav genom ett aktivt arbete i verksamheterna. Till stöd för arbetet finns kommunledningskontorets enhet för krisberedskap och civilt försvar som verkar för att samordna den systematiska och integrerade arbetsprocessen.

Inriktningsområden

I detta avsnitt beskrivs de områden som kommunen kommer att arbeta särskilt med under perioden 2024–2027. Genom att arbeta fokuserat inom dessa områden ökar möjligheten till måluppfyllelse av ovan nämnda mål.

Inriktningsområde 1. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska stärka sin förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet genom regelbunden utbildnings- och övningsverksamhet.

Utbildning och övning är centrala delar i arbetet med att utveckla och stärka kommunens förmåga till krisberedskap och civilt försvar. Nämnder och bolagsstyrelser behöver därför kontinuerligt utbilda och öva sina medarbetare för att stå väl rustade inför samhällsstörningar och extraordinära händelser. Genom utbildning och övning stärks nämnder och bolagsstyrelsers förmåga att kunna leda och fatta beslut inom sitt ansvarsområde samt att samverka med andra. Ett regelbundet och systematiskt arbete med utvärdering och erfarenhetsåterföring efter övningar och allvarliga händelser stärker också det organisatoriska lärandet i kommunen.

Varje nämnd och bolagsstyrelse som bedriver samhällsviktig verksamhet ska ta fram en utbildnings- och övningsplan för perioden 2024–2027. Planen ska redovisa hur nämnd eller bolagsstyrelse avser att utbilda och öva sina medarbetare och verksamheter. Planen ska utgå från så väl specifika verksamhetsbehov och utvecklingsområden som de prioriterade förmågor och scenarier som beskrivs i den kommunövergripande utbildnings- och övningsplanen för mandatperioden.⁴

Erfarenheter och lärdomar från utbildningar och övningar bör omhändertas och delas inom kommunens verksamheter på ett systematiskt och spårbart sätt. En

⁴ Utbildning- och övningsplan (KSN-2023-01348)

kommungemensam rutin för utvärdering och erfarenhetsåterföring behöver därför tas fram.

För att stärka det systematiska arbetet med utbildning och övning i kommunen behövs en rutin tas fram för hur kommunens nämnder och bolagsstyrelser kan inventera sina behov av utbildning och övning inom krisberedskap och civilt försvar.

Sammanställningen av denna behovsinventering bör sedan utgöra en grund i arbetet med att ta fram och revidera av kommunens övergripande utbildnings- och övningsplan.

- Kommunledningskontoret ska ta fram en övergripande utbildnings- och övningsplan för mandatperioden 2023–2026.
- Varje nämnd och bolagsstyrelse som bedriver samhällsviktig verksamhet ska ta fram en utbildnings- och övningsplan för perioden 2024–2027.
- Kommunledningskontoret ska ta fram en kommungemensam rutin för hur nämnder och bolagsstyrelser kan inventera sina behov av utbildning och övning inom krisberedskap och civilt försvar under 2024.
- Kommunledningskontoret ska ta fram en kommungemensam rutin för utvärdering och erfarenhetsåterföring under 2024.

Inriktningsområde 2. Varje nämnd och bolagsstyrelse arbetar för att utveckla och stärka kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktiga verksamhet genom regelbunden kontinuitetshantering.

Kontinuitetshantering handlar om att planera för att en verksamhet ska fungera på en tolerabel nivå, oavsett vilken störning den utsätts för. Genom att bland annat kartlägga samhällsviktiga verksamheter, analysera deras beroenden och vidta åtgärder stärker kommunen sin förmåga att snabbare återhämta sig från och minska konsekvenserna av en inträffad samhällsstörning. Kontinuitetshantering handlar också om att samverka med andra nämnder och bolagsstyrelser för att tillsammans vidta åtgärder som kan stärka förmågan.

För att stärka kommunens samlade förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet behöver nämnder och bolagsstyrelser arbeta för att slutföra ett första utkast av sin kontinuitetshantering under 2026. Kontinuitetshanteringen blir sedan ett underlag för vidare arbete med identifierade åtgärder och planer vid störningar. I arbetet ska perspektivet höjd beredskap beaktas där så är relevant, exempelvis genom att säkerställa att kontinuitetsplaner finns för verksamheter och uppdrag som tillkommer under höjd beredskap. Reservkraft är en av kontinuitetslösningarna vid plötsligt elbortfall och nämnder och bolagsstyrelser bör i sin kontinuitetshantering även göra en analys avseende behov av reservkraft. Det finns även ett behov att utreda hur samordning av kommunens arbete med reservkraft bör ske avseende gemensamma behov, anskaffning, förvaltning och bränsleförsörjning.

Kontinuitetshantering ingår som en del i kommunens systematiska arbete med krisberedskap och civilt försvar och ska därför följas upp regelbundet utifrån nämnder och bolagsstyrelsers ordinarie verksamhetsplanering.

- Varje nämnd och bolagsstyrelse arbetar för att slutföra ett första utkast av sin kontinuitetshantering under 2026.
- Varje nämnd och bolagsstyrelse bör analysera behovet av reservkraft i samband med sin kontinuitetshantering.

Inriktningsområde 3. Varje nämnd och bolagsstyrelse planerar för skyddsåtgärder vid kärnteknisk olycka.

Länsstyrelsen i Uppsala län leder och samordnar beredskapsplaneringen för en eventuell kärnteknisk olycka vid Forsmarks kärnkraftverk och ansvarar för allmänheten samt beslutar om skyddsåtgärder såsom inomhusvistelse och utrymning.

Uppsala kommun ingår sedan 1 juli 2022 i planeringszonen för Forsmarks kärnkraftverk. Det innebär att samhällsviktiga verksamheter behöver planera för att klara en inomhusvistelse upp till 48 timmar vid ett eventuellt utsläpp. Om mätningar på marken skulle uppvisa för höga strålningsvärden behöver nämnder och bolagsstyrelser även planera för en eventuell utrymning. Kommunen kan även behöva bistå länsstyrelsen med mottagningsplatser för utrymmande från andra kommuner.⁵ Målsättningen är att planering för skyddsåtgärder är en del av nämnder och bolagsstyrelsers kontinuitetshantering.

- Varje nämnd och bolagsstyrelse planerar för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid kärnteknisk olycka. Detta kan med fördel göras som en del i nämnder och bolagsstyrelsers arbete med kontinuitetshantering.

Inriktningsområde 4. Varje nämnd och bolagsstyrelse tar fram egna ledningsplaner för samhällsstörning och höjd beredskap.

Varje kommun är enligt lag skyldig att ha en plan för hur kommunen ska ledas och samordnas vid allvarliga samhällsstörningar.⁶ I en kommun av Uppsalas storlek räcker det inte enbart med en central plan för att omhänderta och säkerställa kontinuitet och funktionalitet i samhällsviktiga verksamheter vid en samhällsstörning eller extraordinär händelse. Utöver den kommunövergripande ledningsplanen för allvarlig störning behöver därför varje nämnd och bolagsstyrelser ha en egen krisledningsplan. Planen ska ge en tydlig bild av hur nämnden och bolagsstyrelsen ska organisera sig och hantera en allvarlig störning, så väl internt inom den egna verksamheten som vid en eventuell kommungemensam hantering av en störning. Regelbunden övning av planen är viktigt.

Enligt lag är varje kommun också skyldig att ha de planer som behövs för att leda och bedriva verksamhet under höjd beredskap.⁷ Planerna ska bland annat beskriva vilken verksamhet som är avsedd att bedrivas under höjd beredskap och hur verksamheten ska organiseras, ledas och bedrivas – det vill säga hur kommunens krigsorganisation ska se ut samt hur denna ska bemannas. På samma sätt som kommunens centrala krisledningsplan i fredstid behöver kompletteras med nämnd- och bolagsspecifika krisledningsplaner behöver också den kommunövergripande ledningsplanen för höjd beredskap kompletteras med planer som omhändertar kommunala verksamheters specifika behov och strukturer. Varje nämnd och utvalda bolagsstyrelser behöver därför ha en egen ledningsplan för höjd beredskap samt planer för hur verksamheten ska kunna bedrivas och fortgå under de ansträngda förhållanden som höjd beredskap och ytterst krig innebär. I planeringen ingår även att ta fram en nämnd- eller bolagsspecifik krigsorganisation samt en plan för hur denna organisation ska bemannas vid höjd beredskap.

⁵ 4. kap 24–28 §§ förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

⁶ 2. kap. 1 § lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

⁷ 4–5 §§ förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

- Varje nämnd och bolagsstyrelse har en aktuell ledningsplan inför och vid allvarlig störning.
- Varje nämnd och utvalda bolagsstyrelser arbetar fram en fastställd krigsorganisation med tillhörande plan för bemanning senast vid programperiodens slut.
- Varje nämnd och utvalda bolagsstyrelser arbetar fram en ledningsplan inför och vid höjd beredskap senast vid programperiodens slut.

Inriktningsområde 5. Varje nämnd och bolagsstyrelse ska inom den systematiska och integrerade arbetsprocessen med krisberedskap, identifiera, arbetar med och följa upp förmågehöjande åtgärder inom sina verksamheter.

I arbetet med att minska sårbarheter i nämnder och bolagsstyrelser är det viktigt att kontinuerligt arbeta med att stärka verksamhetens förmåga, genom att ta itu med identifierade åtgärder. Dessa åtgärder kan identifieras exempelvis under arbetet med risk- och sårbarhetsanalys, kontinuitetshandling eller under utvärderingen av en övning eller händelse, men även i det vardagliga arbetet inom nämnder och bolagsstyrelser.

- Varje nämnd och bolagsstyrelse tar i sin systematiska och integrerade arbetsprocess för krisberedskap fram en plan för hur och när identifierade förmågehöjande åtgärder ska genomföras i sin verksamhet.

Inriktningsområde 6. Varje nämnd och bolagsstyrelse samverkar med andra verksamheter i sin planering.

I det planerings-, analys- och kontinuitetshandlingsarbete som kommunens verksamheter bedriver, identifieras ett antal beroenden och behov för att verksamheten ska kunna upprätthålla sin samhällsviktiga verksamhet vid samhällsstörningar och under höjd beredskap. Dessa beroenden och behov kan i många fall endast tillgodoses av andra verksamheter inom kommunen eller av externa leverantörer och aktörer.

För att få en effektiv och sammanhållen planering inom krisberedskap och civilt försvar behöver verksamheterna aktivt samverka med andra i sitt beredskapsarbete. Detta kan med fördel göras genom gemensamma planeringsaktiviteter och genom att öva tillsammans för att skapa förståelse för varandras behov, förutsättningar och förmågor.

- Varje nämnd och bolagsstyrelse planerar sitt arbete med krisberedskap och civilt försvar i samverkan med andra verksamheter där så är relevant.

Inriktningsområde 7. Varje nämnd och bolagsstyrelse arbetar aktivt med att identifiera risker och planera för beredskapsåtgärder vid extremväder.

Effekterna av ett förändrat klimat bedöms öka förekomsten av extremväder så som värmebölja, torka, stormar och översvämningar.

De samhällsviktiga verksamheter som kommunen ansvarar för måste kunna upprätthållas även vid extrema väderhändelser. För att säkerställa att Uppsala är rustat att stå emot konsekvenser av extrema väderhändelser och att liv, hälsa, egendom och miljö skyddas mot konsekvenser av ett förändrat klimat behöver kommunen fortsätta att utveckla det aktiva och systematiska arbetet med klimatanpassning. Fokus bör vara på att identifiera och förebygga risker och

sårbarheter kopplade till extremväder samt att säkerställa kommunens beredskap att hantera extrema väderhändelser.

För att minska konsekvenserna av extremväder behöver kommunen aktivt arbeta med förberedelser och planering för att hantera samhällsstörningar i kommunens verksamheter vid extremväder.

- Varje nämnd och bolagsstyrelse ska identifiera vilka konsekvenser extremväder kan ha för de egna verksamheterna.
- Varje nämnd och bolagsstyrelse tar fram planer för hur de egna verksamheterna ska kunna hantera händelser med extremväder.
- Varje nämnd och bolagsstyrelse vidtar de förberedelser som krävs för att kunna hantera händelser med, och konsekvenser av, extremväder.
- Varje nämnd och bolagsstyrelse ska ha en god förmåga och beredskap för att kunna hantera händelser med extremväder.
- Varje nämnd och bolag ska i ska endast planera för åtgärder, och ha en förmåga, som utgår ifrån, och inte överstiger, redan befintlig nationell planering och tillgängliga förstärkningsresurser. Framtagande av åtgärder och planering för extremväder ska ske i samverkan med andra verksamheter inom kommunen och i förekommande fall även med andra aktörer utanför kommunen.

Inriktningsområde 8. Kommunen utreder och inrättar trygghetspunkter.

Vid en samhällsstörning eller extraordinär händelse kan nya typer av behov uppstå hos kommunens verksamheter och medborgare. Det kan handla om behovet av att upprätta en trygg plats dit människor kan vända sig för att få aktuell information. Trygghetspunktens funktioner kan variera beroende på vad som har inträffat och hur länge en samhällsstörning pågår.

Behovet av trygghetspunkter har identifierats i arbetet med 2023 års risk- och sårbarhetsanalys, där majoriteten av medverkande förvaltningar och bolag framhöll trygghetspunkter som en viktig utvecklingsdel i kommunens förmågehöjande arbete.

Trygghetspunkterna ska kunna användas både under en samhällsstörning och vid höjd beredskap.

För att kunna tillgodose behovet av trygghetspunkter för olika typer av samhällsstörningar bör det finnas flera nivåer av trygghetspunkter. Inledningsvis ska utredningen identifiera enklare trygghetspunkter som kan vara användbara i en samhällsstörning under en kortare tidsperiod där behoven är lättare att tillgodose. Syftet med trygghetspunkten är främst att säkerställa en förutbestämd och i förväg anpassad mötesplats där kommunen kan förmedla information till sina medborgare.

- En plan för trygghetspunkter ska beslutas och inrättas under programperioden.

Inriktningsområde 9. Uppsala kommun arbetar för att utveckla samverkan inom det geografiska områdesansvaret.

9.1. Samordning av kommunikation

Kommunen har ett ansvar för att samordna information till allmänheten före, under och efter en samhällsstörning. Detta kräver att den information som ska

kommuniceras till allmänheten är samordnad mellan berörda aktörer. För detta behövs ett strukturerat arbete inom kommunen vilket ska utveckla vidare under mandatperioden. Kommunen behöver också säkerställa förmågan att kommunicera när vardagens teknik inte längre fungerar.

9.2. Samverkan med Försvarsmakten och andra myndigheter

Samverkan med Försvarsmakten och andra myndigheter inom kommunens geografiska område behöver utvecklas med ambitionen om att öka aktörskännedomen och samplanering sinsemellan på lokal nivå. Denna samverkan utgår från ordinarie strukturer som finns etablerade i kommunens verksamheter.

9.3. Samverkan med näringslivet och kommunens frivilliga resursgrupp (FRG)

Näringslivet är en viktig del i det civila försvaret och det är därför prioriterat att kommunen samverkar med näringslivet i sådana frågor där så är möjligt. Samverkan med näringslivet bör utgå från ordinarie strukturer som finns etablerade i kommunens verksamheter. Kommunen ska också utveckla och fördjupa samarbetet med den frivilliga resursgrupp (FRG) knuten till Uppsala kommun som etablerades under 2023.

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program i ordinarie uppföljningsprocesser inom kommunen. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Kommunens arbete med krisberedskap och civilt försvar kommer under mandatperioden också att följas upp i kommunens årliga redovisning till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt genom uppföljningar med Länsstyrelsen i Uppsala län.

Relaterade dokument

- Ledningsplan inför och vid allvarlig störning
- Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun
- Riskkommunikationsplan för Uppsala kommun
- Riktlinje för riskkommunikation
- Regionala riktlinjer Samverkan och ledning inom krisberedskap och civilt försvar i Uppsala län 2023–2026
- Risk- och sårbarhetsanalys 2023–2026
- Mål och budget
- Vägledning för att bedriva kontinuitetshantering
- Utbildnings- och övningsplan 2023–2026
- Miljö- och klimatprogram

Bilaga A. Övergripande styrning av arbetet med krisberedskap

Uppsala kommun utgår i sitt krisberedskapsarbete från de tre grundprinciperna för svensk krisberedskap – ansvars-, närhets- och likhetsprincipen samt arbetar för att integrera krisberedskapsperspektivet så långt som möjligt i ordinarie verksamhetsplanering och arbete.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar om styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap för mandatperioden enligt ”Överenskommelsen om kommunernas krisberedskap 2019–2022” samt viss delegering.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska i instruktionen för kommundirektör ta ställning till kommundirektörens roll i arbetet med krisberedskap.

Kommunledningskontoret har ett särskilt ansvar för att stödja och samordna verksamheternas arbete kring krisberedskap, och civilt försvar. Där samordnas också arbetet med säkerhetsskydd och säkerhetsfrågor i stort.

Nämnder och bolagsstyrelser

Förvaltningsledning/bolagsledning kan ta fram verksamhetsspecifika rutiner och instruktioner. Nämnder/bolagsstyrelser och dess verksamheter ansvarar tillsammans med förvaltningsdirektör/verkställande direktör för att beredskapsarbetet inom eget verksamhetsområde bedrivs i enlighet med lagar, förordningar, program och instruktioner.

Krisledningsnämnd

Krisledningsnämnden kan, när så behövs, fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid. Nämnden träder i funktion efter beslut och kan sedan fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen. Detta ska dock endast ske i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. När förhållandena medger det ska de uppgifter som krisledningsnämnden har övertagit från andra nämnder återgå till ordinarie nämnd.

Bilaga B. Övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys

Sveriges kommuner är enligt 2 kap. 1 § i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ålagda att analysera vilka samhällsstörningar och extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Vart fjärde år ska resultatet sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys som rapporteras till länsstyrelsen. Senaste omgångens risk- och sårbarhetsanalys rapporterades i oktober år 2023. Resultatet av nästa risk- och sårbarhetsanalys ska rapporteras hösten 2027.

Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att bidra till utveckling av samhällets samlade förmåga att förebygga och förhindra extraordinära händelser. De inrapporterade risk- och sårbarhetsanalyserna sammanställts på nationell nivå för att bidra till att:

- Ge beslutsunderlag för beslutsfattare och verksamhetsansvariga.
- Ge underlag för information om samhällets risker till allmänheten och anställda.
- Ge underlag för samhällsplanering.
- Bidra till en riskbild för hela samhället.

Utöver detta ska arbetet med kommunens risk- och sårbarhetsanalys vara till gagn för Uppsala kommuns egna verksamheter. I arbetet ingår bland annat att identifiera samhällsviktig verksamhet, identifiera händelser som kan hota upprätthållandet av dessa samhällsviktiga verksamheter och identifiering av verksamheternas kritiska beroenden. Arbetet ska ge en samlad bild av risker, sårbarheter och förmåga inom kommunen samt utgöra ett bra underlag för planering och genomförande av åtgärder för att öka verksamheternas motståndskraft.

Arbetet med risk- och sårbarhetsanalys omgång 2023 har letts, samordnas och dokumenterats av Kommunledningskontoret. Utvalda förvaltningar och bolag har deltagit i arbetet och bidragit med insikter och åtgärdsförslag. Dessa åtgärdsförslag återfinns delvis i rapport Risk- och sårbarhetsanalys 2023–2026 diarienummer KSN-2021-03421, delvis som fokusområden för genomförande inom detta program samt hos respektive förvaltningar och bolag som identifierat egna verksamhetsspecifika åtgärder.